

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus primus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

gentem atq; seruilem constat multo minus utilitatis gratia gubernare. Mitto quæ Thrasyachus temere, & cum quadam suimet repugnantia adducit contra iustitiam. Tu uero nota non decere quenquam, petere principatum, & magistratus ambire. Item, si quando bonorum uirorum existet ciuitas, non aliter pugnatos gratia non imperandi, quam nunc certent imperandi cupiditate. Tria uero nunc aduerte. Primum, malos non esse admittendos ad magistratum. Secundum: Ciues non malos, quo libenter graue onus gubernandi suscipiant inuitandos, imposito quodam premio stipendij atq; honoris. Tertium, probos homines qui neq; auaritia, neq; ambitione mouentur, eo duntaxat discrimine metuq; prouocari ad rempublicam oportere, ne uidelicet ipsi deteriorum iniuste gubernationi subijciantur. Plato diuinus intelligit, si quis unquam alius, officium gubernandæ patriæ, si iustum sit, uoluntarium esse debere. Sed probatissimi ciuis exemplo uult iniquam illorum arrogantiam improbare, qui qualibet uia semper ambiunt magistratus, dignitatesq; aucupantur. Qua uero ratione dignitatibus ipsi digni fiant, omnino non curant. Vult ergo id officium uoluntarium esse simul atq; necessarium, ut uir probatissimus libentissime patriæ suæ suscipiat gubernacula, sed tunc solum id faciat, quando necessitas postulat, interea uero contemplationem præferat actioni: uerum rebus quandoque urgentibus actionem circa publicum bonum ad tempus contemplationi propriæ anteponat. Id totum ex epistola Platonis ad Archytam Tarentinum comprehendere planissime potest. Confitatur deinceps tyrannicum Thrasyachi dictum, iustitiam quidem in genere insipientiæ maliq;, iniustitiam uero in genere sapientiæ boniq; collocas. quod quidem ideo falsum esse monstratur, quia quelibet ars, sapientia quedam est, atq; circa quæ sapiens est circa eadem est & bona. Vir autem in quauis arte doctus non plus alio docto in actione artificiosa querit, imò pariter actionem exequi atq; similiter. Et quamuis doctum adæquare tantum uelit, indoctum tamen uult superare. At indoctus temere nonnunquam plus sibi assumere tentat quam doctus simul atq; indoctus. Illi simillimus est uir iustus, nihil plus habere cupiens alio iusto, sed aliquid tamen, id est uirtutis plus iniusto. Iniustus autem indocto similis tam iusto quam iniquo plus habere contendit. Conclude contra Thrasyachum, iniustitiam quidem ad sapientiæ boniq; genus, iniustitiam uero ad insipientiæ maliq; referendum. Adde iniustitiam esse infirmitatis omnium causam. Nam in quolibet cœtu odium & discordiam pariens, infirmissimum primo cœtum reddit, deinde dissoluit. Eatenus uero consistere cœtus potest, quatenus nonnihil distributionis iuste seruetur. Per iustitiam ergo consistit, per iniustitiam uero dissoluitur. Per illam & sibi inuicem, & alijs est amicus, per hanc undiq; inimicus. Quod autem in qualibet congregatione, idem & in quolibet animo iustitia & iniustitia facit: ut iustus quidem secum ipse consentiat, amicusq; sibi sit, & hominibus, atq; superis. Illi enim iustissimi sunt, ut non mirum sit iustum illis similem etiam amicum esse. Iniustus autem in his omnibus omnino contra se habet. Præterea res quelibet proprium quoddam habet opus. Requirit quoque uirtutem propriam, quædam scilicet facultatem per quæ aptissime proprium perficiat opus, sine qua id efficere nequit. Cum igitur anima proprium quoddam habet, ceu consulere atq; gubernare, multoq; prius & uiuere, propriam quoque uirtutem exigit, per quam hæc commodissime peragat, qua sublata laborat. Virtus autem animæ iustitia est, iniustitia uero uitium. Quapropter per iustitiam perfecte consulit, & gubernat, uiuitq; feliciter. Sublata uero iustitia, cōtra. His dictis primus liber cum quadam correptione concluditur. Nempe cum prius dicendum esset quid iustitia sit quam qualis, factum est hætenus e conuerso, dum Socrates partim disputantes sequeretur, partim per notiora principia disputas, audientium tum ingenio indulgeret, tum facultati consuleret.

REIPVB. PLATONIS VEL DE IVSTO

TRANSLATAE A MARSILIO FICINO FLORENTINO
ac Laurentio Medici uiro magnanimo nuncupatae,

Dialogus primus.

SOCRATES. GLAUCO. POLEMARCHVS. THRASYMARCHVS. ADIMANTVS. CEPHALVS.

DESCENDERAM heri in Piræum unâ cum Glaucone Aristonis filio, ut & deam precarer, & celebritatem spectarem, quoniam modo acturi essent, quæ tunc primum agebant. Pulchra igitur mihi patria pompa uisa est: sed nihilominus, ut uidebatur, decens fuit ea quam Thraces mittebant. Cum uero preces egissemus, & spectaculo interfuissemus, in urbem regrediebamur. Aspexerat autem procul nos redeuntes domum Polemarchus Cephalii filius, seruulumq; currentem mittendo, expectare iussit. A tergo igitur uelle me apprehendens seruus, lubet uos, inquit, Polemarchus manere. Egoq; ad eum conuersus, ubinam ipse esset, interrogauit. At te pone sequitur, inquit. Verum expectate.

Expecta-

Expectabimus respondit Glaucō. Ac paulo post Polemarchus uenit, unaq̄ Adimantus Glaucōnis frater, & Niceratus Niciæ filius, & alij complures, qui à pompa uenire uidebantur. Igitur Polemarchus, uidemini, inquit, ô Socrates, tanq̄ abituri ad urbem contendere. Non male, inq̄, coniectas. Vides ne, inquit, quot sumus? Quid ni? Aut ergo his fortiores esse uos oportet, aut manere. Vnum hoc concedetis, inquā, uos uidelicet permissuros abire nos, si persuaserimus dimittendos esse. Nunquid persuaderetis, inquit, nō auditis? Nequaquā, inquit Glaucō. Perinde itaq̄ tanquam audituri non simus, inquit, deliberate. Tunc Adimantus. Nescitis, inquit, uesperis facibus cursuq̄ equorū ludendū in honorem deæ? Equorum cursu, inquam? Nouum hoc certe, faces ne gestantes, & uicissim illas sibi tradent, equisq̄ certabunt? An ita dicis? Ita prorsus, inquit Polemarchus, quare aut potētiores sitis necesse est, aut hic maneatis. Nocturna præterea sacra peragēt digna certe spectatu. Surgemus enim post cœnā, eaq̄ sacra spectabimus, aderimusq̄ illic inter multos familiares, & confabulabimur. Sed manete, nec aliter facite. Atq̄ Glaucō, uidet, inquit, manendum esse. Verum si uidetur, inquam, sic facere oportet. Profecti igitur sumus domum Polemarchi, ibiq̄ reperimus & Euthydemū & Lysiam Polemarchi fratres, Thrasymachum Chalcedoniū, Charmetidem Pæaneium, & Clitophontē Aristonymi filium. Erat & intus pater Polemarchi Cephalus, ualde quidem senex, ut mihi uidebatur, diu nanq̄ eum non uideram. Sedebat autē coronatus in quodā cervicali, & sede. In aula enim sacrificauerat. Consedimus igitur iuxta eum plerisq̄ sedibus in orbem dispositis. Quamprimū itaq̄ me conspicatus est Cephalus, salutauit, dixitq̄: O Socrates, raro admodum ad nos accedis, in Piræum descendens. Oporteret autem. Nam si ego adhuc ualerē, ut in urbem uenire possem, minime opus esset ut tu huc ad nos, sed nos ad te tēderemus. Nunc autem te huc crebro aduentare decet. profecto quāto magis me corporis uoluptates deficiunt, tanto cupiditas confabulandi, & uoluptas quā ex ea re capio, augetur. Hoc igitur age, & unā cum istis iuuenibus huc ad nos ueni tanquam ad amicos apprime familiares. Atqui inquam ego ô Cephale, ualde quidem delector senilibus sermonib. Vide tur enim mihi audire ab his oportere, qui uiam aliquam iam perfecerint, quæ & nobis fortasse peragenda erit, quā aspera, & difficilis. uel quā facilis sit, & peruia. Atq̄ ex te libenter audirem, quidnam de hac re sentias, cum huc ætatis perueneris, quod in limine senectutis esse poetæ aiunt, Vtrum difficultatem uitæ, uel quomodo ipsum enuncies. Ego tibi per Iouem, inquit, dicam ô Socrates, quod mihi uidetur. Sæpe cōuenimus pleriq̄ ferme æquales, antiquum illud seruantes prouerbū. Plurimi ergo nostrū in eo cœtu lamentantur, uoluptatum quibus in iuuentute frui licuit, desiderio affecti, & rem ueneream & conuiuia cæteraq̄ generis eiusdem recordati, grauiterq̄ ferunt, tanquam maximis priuari rebus; & tunc quidem se bene uixisse affirmant, nunc autem ne uiuere quidem. Nonnulli etiam domesticorum conuiuia cōtumeliasq̄ deplorant, & in hoc senectutem maxime accusant, tanquam maximorum sibi causam malorum. Mihi autem huiusmodi homines haud iure senectutem ut horum causam culpāre uidentur. Nam si hæc causa esset, & ego eadem essem passus propter senectutē, & reliqui omnes qui ad id ætatis deuenerūt. Verum ego etiam multos non ita affectos inueni, & cum Sophocle nonnunquā fui poeta, qui cum à quodam quōdam pacto in uenereis se haberet, interrogaretur, & an posset mulieribus admisceri, recte respondit: Bona uerba quæso ô amice, libentissime hæc tanquam furiosum agrestemq̄ dominū aufugi. Perbelle igitur & tunc illi respondisse mihi uisus est, & nunc nō minus. Omnino enim ab huiusmodi rebus in senectute multa pax inest & libertas. Quando enim deseruerūt iam cessaueruntq̄ libidines, omnino hoc Sophocleum accidit: nam à multis dominis & his insanientibus liberamur. Sed & horum ô Socrates, & eorū quæ aduersus familiares dicuntur, una quædam causa est, non senectus, sed mores hominū, nam si modesti & faciles sint, haud nimis senectus his laboriosa contingit. Sin contrā, & senectus, & iuuentus ô Socrates, his difficilis. Tum ego mirifice his quæ dicebat delectatus, pluraq̄ audire cupiens, ita eum ad reliqua prouocaui. Existimo profecto ô Cephale multos, quum ita dicas, minime hæc admittere, uerum putare facile senectutem ferre te propter diuitias potius quā propter mores. diuitibus enim multa solatia adesse dicunt. Vera, inquit, dicis. Non enim admittunt, & dicunt quidem aliquid, non tamen quantum dici posset. Verum illud Themistoclis pulchre se habet, qui

Seniles sermones libenter audiendi

De senectate commodis, & incommodis

Sophoclis perbellum responsum

Seriphio cuidam sibi per cōtumeliam obijcienti, quòd non per seipsum, sed eius patriam tantam esset gloriam cōsecutus, ita respondit. Equidem si ipse Seriphius essem, in eadem gloria uiuerem, tu uero si Atheniensis, minime. Idem quoq; aduersus eos, qui quum non sint diuites, grauiter senectutē ferūt, dici potest, quod neq; uir ipse modestus inique senectutem ferret cum paupertate, neq; immoderatus cum diuitijs facile. Vtrum autē, inquā ego, ex his quæ habes plura tibi à maiorib. relicta sunt quàm acquisiisti, an contrā? Nō nihil acquisiui, inquit, ò Socrates: medius enim in pecunia extiti inter patrem & auum. Auus nempe meus Cephalus tantundem ferè quantum nunc mihi est, accipiens supra id multum accumulauit. Lyfanias autē pater minores etiam eas opes quàm nunc sint, effecit. Ego autem sat habeo, si nō minores istis relinquo, sed aliquantulo maiores quàm accepi. Hæc ego ideo interrogauī inquam, quoniā mihi uidebaris nō multum diuitias admirari, quod quidem plurimum ij faciunt, qui sibi eas non peperere. Qui autē illas parauerunt, duplo magis quàm alij amant. Quemadmodū enim & poetæ poemata sua, & filios patres diligunt, eodem modo qui acquisiuere pecunias, illis studēt tanquā operi suo non ad usum necessitatēq; ut alij. Ex quo difficilis eorum est familiaritas, cum nihil aliud præter diuitias laudare uelint. Vera, inquit, narras. Et ualde quidē, inquam ego. Sed hoc etiā mihi declara. Quid boni maxime ex diuitiarū possessione te existimas consecutum? Quod inquit, non multis fortē persuaderē, si dixerim. Certo scias ò Socrates, quod postquam eò deuenit aliquis, ut breui iam moriturū se opinetur, incidit in eum timor, & cura quædam eorū quæ in superiori uita neglexit. Etenim fabulæ quæ de inferis dicunt, quem admodū eos qui iniuste egerunt, pœnas illic dare oporteat, irrisæ hæcenus mouent tunc animum, ne forte ueræ sint suspicantem: atq; ipse siue propter senectutis debilitatem, seu quod alteri uitæ propinquior illa acutius inspicit, sollicitudinis & timoris plenus reddi, atq; reputat examinātq; si quem iniuria aliqua affecerit. Qui ergo inuenerit multas eius in uita iniquitates, ex ipso somno tanq; pueri frequēter excitus extimescit, & pessima in spe uiuit. Qui autem nullius iniuriæ sibi conscius est, huic iucūda spes semper adest, optima senectutis nutrix, quemadmodū Pindarus ait. Scite namq; ille ò Socrates, illud cecinit. Quicumq; uidelicet iuste sancteq; uitam exigit, dulcis eum spes comitat cor nutriens senectutemq; fouens, quæ maxime hominū uolubilem gubernat animū. Bene igitur & apprime mirandū dicit. Ad hæc ego existimo pecuniæ possessionē plurimi faciendā esse non cuius homini, sed modesto & æquo. plurimum ad id cōfert pecuniarū possessio, ut quis illuc intrepidus proficiscatur, cum neq; inuitum quempiā circumuenerit, neq; mentitus fuerit, neq; debeat uel uotas deo uictimas, uel pecunias homini. Habet præterea & utilitates alias, ac sanè permultas. Sed si unum uni conferatur ò Socrates, non minimum ego ponerē ad hoc homini mentem habēti, imò plurimū conferre pecunias. Egregie loqueris, inquā, ò Cephale. Hoc autem ipsum, iustitiā scilicet, utrum ita simpliciter ueritatem dicimus esse, & reddere quod quis acceperit: uel hæc eadem facere, aliās iustū, aliās iniustū est? Quod hinc apparet. Vnusquisq; enim diceret, si quis ab amico sanæ mentis arma acceperit, idem uero insanus repetat, non oportere ea reddi neq; iustum esse eum qui reddat, uel rursus homini sic affecto uera omnia dicat. Recte, inquit, loqueris. Non ergo hæc est iustitiæ definitio, uera dicere, & deposita reddere. Recte nimis dicis ò Socrates, sermonē subijciens Polemarchus inquit, siquid credere decet Simonidi. Hic Cephalus, Sermonē uobis trado, inquit. Nam sacra me curare oportet. Nunquid Polemarchus, inquam, tibi hæres est? Et ille quidem arridens. est profecto inquit, & simul ad sacrificandū discessit. Dic, inquā, igitur sermonis hæres, quid recte dici de iustitiā à Simonide asseris? Quod, inquit, iustum esse dicit debitū unicuiq; reddi. Atq; hæc dicēs recte loqui uidetur. Atqui nō facile, inq; est fidem Simonidi abnegare. Sapiens enim & diuinus uir. Verum quod dicit, tu fortasse intelligis ò Polemarche. ego autem ignoro. Manifestū enim est nō hoc eum dicere quod pauloante dicebamus, scilicet depositum alicui non sano reposcendi reddere. Atqui debitum quodāmodo est hoc, quod depositum est. Nonne? Certe, inquit. Reddendū autē, neq; tamen tunc quādo aliquis nō sanus repetat. Vera dicis, inquit ille. Aliud igitur q̄ hoc dicit Simonides, quādo iustum esse asserit, debitū reddere. Aliud per Iouem. Amicis enim putat amicos bene facere debere, non autē male. Intelligo equidem q̄ minime debita redderet ille, qui ei à quo depositū accepisset, aurū redderet

Partarum
quā possessa
rū diuitiarū
amormaior

Pindarus
Spes nutrix
optima senectutis
Modestis
hominibus
plurimi faciendam esse
pecuniam

Iusti definitio ex Simonide

deret, siquidem retributio & receptio noxia foret, amici autē essent inuicem qui recipit & qui reddit. Nōne sic dicere affirmas Simonidem? Sic prorsus. Quid autē, inimicis reddendum est quod debitum? Omnino quod illis debetur. Debetur autē inimico, ut arbitror, ab inimico quod conuenit, malum uidelicet aliquid. Ergo poeticis uelaminibus significauit Simonides quid iustū sit. Iudicabat enim, ut apparet, iustū esse, tribuere quod cuique conuenit. Hoc autē debitum appellauit. Verum quid putas ipsum dicturū, si quis eum roget? ō Simonides, quānam facultas, & quibus, & quid tribuens debitū & conueniens, medicina uocat? Quid nobis responsurū existimas? Nempe quę corporibus medicamenta, cibos, potiones. Atque eodem pacto si idem percontet, quę ars & quibus & quid præstans debitū & cōueniens, coquinaria nominatur, quid illi potissimū respondebit? Quę suauia obsonijs condimenta. Age itaque quę ars & quibus & quid tribuens, iustitia nuncupabit? Si ante dicta sequi oportet, ea est iustitia quę amicis utilitates, inimicis detrimenta reddit. Ergo bene amicos, male inimicos afficere iustitiam dicit.

Ita mihi uidetur. Quis maxime potest morbo laborantes amicos bene afficere? Inimicos autem contra, & ad bonam ualitudinem, & ad malam? Medicus. Quis autem nauigantes ad maris periculum? Gubernator. Iustus uero in qua actione, & ad quod opus maxime potest amicis prodesse, inimicis nocere? Impugnando & propugnando, ut mihi quidem uidetur. Non ægrotantibus ō amice Polemarche, medicus est inutilis.

Verum dicis. Non nauigantibus, gubernator. Certe. Num igitur non pugnantibus iustus inutilis erit? Haud hoc admitto equidē. Vtilis igitur & in pace, iustitia.

Vtilis. Agricultura quoque in pace utilis, nōne? Et hæc. Ad fructuū perceptionem. Sanē. Et coriaria. Vtique. Ad structuram uelut calceorū. Plane. Quid autem de iustitia? Ad quem usum aut quæstum eam in pace utilem dicis? Ad commercia Socrates. Commercium uero dicis cōmunicationes, uel aliud quid? Istud ipsum.

Num igitur iustus bonus & utilis erit in digerendis talis communicator? An ille qui talo ludit? Ille profecto. Atqui in laterū lapidum uelue structura melior & utilior socius ipso architecto iustus erit? Minime. Sed in qua cōmuniōne iustus melior erit quam citharista communicator, quemadmodum citharista iusto in pulsandis chordis utilior.

In argento, ut mihi uidetur. Non tamen ō Polemarche, ad utendum argento, quando oporteret equos uendi argento uel emi. Tunc sanē mango utilior esset. An nō? Apparet. Et quando nauigiū, faber nauis, siue nauta? Videtur. Ad quem igitur communem usum auri uel argenti iustus alijs est utilior? Quando id deponere uolumus, & saluum esse ō Socrates, cupimus. Nunquid dicis, quando nihil oportet ipso uti, sed condere? Prorsus. Quando igitur inutile est argentum, tunc utilis in ipso iustitia. Apparet. Et quādo falcem oportet custodiri, iustitia utilis est & priuatim & publice: quando autem uti, uinearum cultura? Patet. Dices præterea cum clypeum & lyram opus est custodire, nō autem in usum promere, utilem esse iustitiam? Quando autē uti his uolumus, tunc disciplinam armorum & musicam esse utilem? Necessē est. Atque de alijs omnibus similiter est dicendū: iustitiā scilicet in usu rerū inutilem esse, quando uero non utimur, esse utilem? Apparet. Non multo igitur studio ō amice, digna est iustitia, si rātum sit ad inutilia utilis. Verum hoc consideremus. Nōne qui aptissimus ad percutiendum est in pugna siue pugili, seu quauis alia, idem quoque & ad cadendum? Prorsus quidem. Num igitur & morbum quicumque uitare & occultare poterit, idem & inferre ualebit? Mihi quidem uidetur. Atqui exercitus ipsius idem optimus est custos, qui hostium & consilia & alias actiones furat. Sic est profecto. Cuiuscumque ergo quis aptus est custos, eiusdem & fur est aptus. Apparet. Ergo si maxime seruare argentum poterit iustus, poterit & furari. Ita ratio iudicat. Fur itaque aliquis esse iustus ipse apparet, uiderisque ab Homero didicisse. Ille enim Autolyceū maternum Vlyssis auum admiratur, eumque affirmat præ cæteris & furto & iureiurando ualuisse. Vide igitur iustitia & secundum te & secundum Homerum atque Simonidem furatoria quædam facultas esse ad emolumentum quidem amicorum, detrimentum inimicorum. Nōne ita dicebas? Minime per Iouem, sed nondum noui quid dixerim. Hoc enim mihi adhuc uidetur, prodesse amicis iustitiam, inimicis obesse. Amicos autem dicis tu esse, utrum eos qui unicuique boni utilesque uidentur, uel qui sunt, & si nō uideantur? & inimicos eodem modo? Decens est

amare quidē quos bonos & utiles quis putet, odisse autē quos malos & inutiles arbitretur.

Nōne in hoc aberrant homines? ut uideantur multi sibi boni & utiles esse, quum mali sint & inutiles: multi autē contrā? Aberrant certe. Istis igitur boni quidem inimici, mali autē amici. Valde quidem. Attamen iustum tunc istis, malos quidem iuuare, bonos autē lādere. Apparet. Atqui boni quidē iusti sunt, talesq; ut nihil perpetrent iniuste.

Vera loqueris. Secundum uero sermonē tuum eos qui nulla iniuria afficiant, iustum est lādere. Minime ō Socrates. praua enim hęc oratio. Iustum ergo eos qui iniuriuntur lādere, iustos uero iuuare. Probabilior hęc oratio q̄ superior. Continget ergo multis eorum qui in iudicandis amicis errarunt, iustum esse ut amicos lēdant: mali enim quandoq; amici adsunt: atq; item ut inimicis prosint, cum quādoq; sint boni. Atq; ita contraria dicemus eorū quæ proferri à Simonide dicebamus. Ita profus accidet. Sed retractemus. Videmur enim nō recte amicum inimicūq; posuisse. Quid hac in positione damnas Polemarche? Quod diximus amicū esse eum qui bonus & utilis. Quomodo id in præsentiā corrigemus? Amicum dicemus eum qui bonus utilisq; & uideat, & sit. Eum uero qui uideatur quidē, sed non sit, uideri quoq; amicum, non tamen amicū esse. Atq; eadem ratio de inimico erit. Amicus igitur, ut uideatur, hac ratione bonus erit: Inimicus autē malus. Profus. Iubes nos addere iusto aliqui ad ea quæ dicebamus? Dicebamus porrō iustum esse amico prodesse, inimico nocere. Nunc autē uis dicamus iustū esse, ut amicum qui bonus est, iuueamus: inimicū qui malus est, cōtrā lēdamus? Perpulchre mihi quidē hoc pacto dici uidetur. Est igitur uiri iusti aliquem hominū lādere. Decet sanē prauos & inimicos lādere. Detrimento affecti equi, meliores ne an deteriores fiunt? Deteriores. Num ad canum uirtutē, an ad equorū potius? Ad equorum.

Nōne & canes læsi deteriores ad canū non ad equorū uirtutem efficiunt? Necessario quidem. Homines itaq; ō amice detrimento affectos, nōne peiores ad uirtutem hominum iudicabimus? Omnino. Atqui iustitia nōne humana uirtus est? Est plane.

Iusti opus
nō esse nocere
alicui

Necesse itaq; erit læsos homines iniustiores fieri. Videtur. Possunt ne igitur, in quā ego, musici ipsa musica aliquos amicos reddere? Nequaq;. Nunquid & equites equestri, ab equestri peritia alienos? Nō licet. An iusti uiri iustitia ipsa iniustos? Et ad summam, uirtute ipsa boni malos facere possunt? Nō certe. Nō em̄ calor̄ existimo opus esse frigidū aliquod reddere, sed contrarij. Sic est. Neq; siccitatis humidū, sed contrarij. Valde quidē. Neq; igitur boni lādere est, sed eius contrarij. Videtur. Iustus autē bonus. Omnino. Non igitur iusti opus est, ō Polemarche, nocere uel amico uel alteri cuiq;, sed cōtrarij eius iniusti. Verissima loqui uideris, ō Socrates. Siquis ergo iustū esse duxerit debita cuiq; tribui, deberi autē intellexerit inimicis à iusto damna, amicis utilitatē, haudquaq; sapiens iudicandus. Neq; enim uera hęc. Constitit nāq; nullo modo iustum esse, quenquā lādere. Fateor equidē. Pugnabimus itaq; unā ego ac tu, si quis hoc asserat uel Simonidē, uel Biantem dixisse, uel Pittacū, uel aliquem aliū sapientum beatorūq; uirorum. Equidē pugnare tecū unā aduersus eum paratus sum. Sed nosti cuius mihi esse hęc sententia uideatur, qua iustū asseritur prodesse amicis, inimicis obesse? Cuiusnā? Periandri esse existimo, uel Perdiccæ, uel Xerxis uel Ismenia Thebani, aut alterius cuiusdā opulenti uiri, maxima se posse putantis. Vera nimium loqueris. Postquā hoc minime apparet aut iustitia esse, aut iustum, quod aliud hoc esse quis dixerit? Thrasymachus autē sapius disputantibus nobis cōtradocere cōcupiuerat, sed à præsentibus qui nos audire desiderabāt, prohibitus acquieuerat. Postq; uero finem dicēdi fecimus, atq; ego hęc dixi, nō ulterius se cōtinuit, uerū seipsum colligens tanq; fera quēdā in nos impetū fecit, quasi nos protinus discerpturus. Itaq; ambo, ego atq; Polemarchus, exterriti sumus. Ille uero exclamauit, quæ uos nugæ hactenus ō Socrates, occuparunt? Quid' ue inuicē insanitis, uobis ipsis succubentes? Quod si reuera nosse cupis iustū quid sit, me interroga solū, ne' ue uincere cōcupisce reprehendēdo, postq; tibi responsum fuerit, animaduertens facilius esse interrogare q̄ respondere. Sed tu ipse responde quid esse iustū existimes: neq; mihi dicas quod decēs sit, neq; quod utile, neq; proficuū, neq; cōducibile, neq; cōferens: uerū plane & perspicue mihi ediffere quidnā dicas. Neq; em̄ admit tam, si huiusmodi nugas induxeris. Hęc ego audiens, exterritus sum, & ipsum intuitus, metuebā: atq; ut arbitror, nisi prior eum aspexissem q̄ ipse me, mutus penitus euasissem.

Nunc

Nunc quando oratione ipsa exasperari coepit, respexi ad eum prior, quocirca responde-
 re illi potui, subtre miscensq; dixi, O Thrasymache, ne nobis fauias. Si enim in sermonis
 inuestigatione lapsi sumus egoq; & hic, pro certo habeto inuitos errasse nos. profecto si
 aurum rimaremur, nunquam sponte ita succumberemus inuicem inquirendo ut inuen-
 tionem impediremus. Quare ne existimes, cum in praesentia iustitiam perscrutemur, rem
 auro multo pretiosorem, usque adeo inuicem nos ignaue concedere, ut non omni studio
 annitamur, quo ipsam plane coperiamus. Sed ut puto eam assequi non ualemus. Quapro-
 pter nostri multo magis uos sapientes misereri decet, quam urgere. Tunc ille haec audiens, ual-
 de Sardonice profuseq; risit, & o Hercules inquit, haec illa solita est Socratis ironia. Verum
 haec ego cognoui atq; praedixi, quod tu respondere quidem nolles, sed ironia potius ute-
 reris, & deniq; omnia faceres potius quam interroganti cuiquam responderes. Sapiens in-
 quam es o Thrasymache, recteq; nosti quod si quem interrogares, quot duodecim sunt,
 interrogasq; praediceres ne mihi dicas amice duodecim esse bis sex, neq; terquatuor, neq;
 sexies duo, neq; quater tria, alioquin minime huiusmodi nugae admittam, nemo tibi sic
 interroganti responderet. At si tibi dixerit, quomodo o Thrasymache dicis ne respondeam
 eorum quae praedixisti quicquam? Vtrum o mirabilis uir, neq; etiam si horum aliquid est
 xij illud respondeam, sed alienum quiddam a uero? Vel quo pacto id ais? Quid tu illi ad
 haec? Esto, inquit. Sed quam hoc illi simile est? Nihil prohibet, inquam ego. Quam-
 uis enim simile non sit, si tamen interrogato illi simile uideatur, putas ne illum minus ex
 hoc quod sibi uidebitur respondendum, siue nos interdiciamus, siue non? Sic & tu facies,
 inquit? & aliquid eorum quae interdixeram, respondebis? Quid mirum, inquam ego, si inquit
 renti mihi sic uideretur? At si ego aliam responsionem, inquit, de iustitia demonstraue-
 ro praeter omnes istas, istisq; meliorem, qua te dignum poena putabis? Quanam alia, in-
 quam ego, quam ea quae conuenit ignorantibus? Conuenit autem ut a docto discat. & ego
 igitur hoc pati me dignum existimo. Quam facetus es, inquit, uerum praeter hoc quod
 dicis, etiam pecuniam tribues. Cum uidelicet adierit. Imo uero adest, inquit Glauco, pe-
 cunia. Dic iam Thrasymache, neq; enim deerit argentum. Quin etiam nos omnes pro So-
 crate isto spondemus. Ita prorsus existimo scilicet, ut suam Socrates seruans consuetudi-
 nem, nihil respondeat, sed respondentis orationem accipiens reprehendat. Quoniam
 pacto inquam uir optime respondere quis posset, primo quidem qui neq; sciat neq; scire
 se praedicet: deinde si quid de his existimet, tamen a uiro non mediocris autoritatis prohi-
 bitus sit quae existimat dicere? Sed te magis aequum est dicere, profiteris enim scire, licetq;
 tibi differere. Gere igitur mihi more, neq; inuideas Glauconem istum aliosq; docere. Haec
 ego cum dicerem, Glauco caeteriq; hoc idem ipsum orabant. Eratq; manifestum Thrasyma-
 chum maxima cupiditate dicendi affici ut se ostentaret. Arbitrabatur enim habere opti-
 ma quae responderet, uerum simulabat instare ut ego responderem. Tandem uero con-
 cessit. Haecq;, inquit, Socratis est sapientia, ipsum quidem nolle docere, sed ab alijs disce-
 re, nullamq; gratiam inde referre. Quod ego ab alijs discam, uerum, inquam, dicis: quod autem
 gratiam non referam, procul est a uero. Persoluo enim quam possum, possum autem laudare
 tantum, Argentum uero non habeo. Quanta uero indulgentia istud efficiam, si quis mihi
 bene dicere uideatur, intelliges mox cum responderis. Existimo enim te bene dicturum.
 Audi igitur, inquit ille. Affirmo equidem iustum nihil aliud esse quam quod potentiori utile.
 Cur non laudas? Scio noles. Siquidem didicero, inquam, prius quid dicas. Nunc autem
 nondum noui cum dicis iustum esse quod potentiori est utile, quid uelis inferre Thrasyma-
 che. Neq; enim tale quid dicis. Si Polydamas nobis fortior athleta sit, & sibi quidem conse-
 rat bouilla ad corpus, hunc cibum esse & nobis illo debilioribus utile simul & iustum. Mole-
 stus nimirum es, inquit, o Socrates, atq; hac accipis dicta, qua deprauare maxime sermonem
 possis. Haud est ita uir optime, inquam. Sed tu planius hoc enarra. An ignoras, inquit,
 ciuitatum has quidem a tyrannis, illas uero a populo, nonnullas ab optimatibus gubernari? No-
 ui equidem. Nonne in quauis ciuitate id plus potest, quod imperat? Quid nisi? Fert
 autem leges principatus quisq; ad suam semper utilitatem, popularis quidem gubernatio popu-
 lares, tyrannica uero tyrannicas, in caeterisq; similiter accidit. Ponentes autem leges, osten-
 dunt id iustum esse his qui subiecti sunt, quod sibi sit utile, atq; hoc transgredientem puni-
 unt, tanquam iniustum & contra leges agentem. Hoc igitur est uir optime, quod ego dico,

in cunctis ciuitatibus idem esse iustū quod illi principatui cōferat. principatus autē ubiq; utpote potētior dominatur. Quare cōstat recte colligēti, ubiq; idem hoc esse iustū quod potentiori cōducat. Nunc demū, inquam, quid dicas intelligo. Verū autē, id ne sit, ten tabo perdiscere. Vtile quidem & tu respondi iustū esse Thrasymache, quanq; mihi ne id respōderem interdixeras. Accedit autem illud ultra utile, quod dictū est potentiori.

Exigua forsitan, inquit, hęc additio. Nōdum manifestū est inquam, magna ne sit an parua. Sed quōd hoc inuestigandum sit an uera dicas, perspicuū est, postq; iustū esse conferens quiddam ego cōfiteor, & tu addis potētiori cōferens, ego autē ignoro, cōsiderandum erit. Cōsidera, inquit. Faciā, inquā, ac mihi dicas, parere dominātibus iustum esse asseris? Equidem. Vtrū qui imperant in ciuitatibus quibuscūq;, sine errore sunt semper, an errant quādoq;? Errare interdū possunt. Nōne igitur cū leges ferre aggređiuntur, partim recte ferunt, partim uero nō recte? Sic existimo. Recte autem ferunt, cum sibi utilia statuūt: non recte, cum contrā. Ita ne, an aliter dicis? Ita prorsus.

Quæ uero tulerint obseruanda sunt ab his qui subiacēt. Atq; id est iustum. Quid nī? Non solum itaq; secundū sermonem tuum iustum est id agere quod conducat potentiori, sed cōtrā quoq; quod oblit. Quid ais? Quod & tu, ut quidem mihi uideor. Verum diligentius inquiramus. Nōne iam cōuenit inter nos, principes nonnunq; ea imperare, quæ ab eorū utilitate aberrant: atq; etiam quæ cūq; ipsi imperēt, iustū esse ut qui subiecti sunt obseruent? Nōne hęc inter nos cōuenere? Ita ut opinor. Putato igitur inutile imperantibus & potentiorib. facere, iustū esse, abs te esse cōcessum: quando quidem imperantes ea quæ sibi mala sunt, ex inscitia imperāt. Tu autē iustū esse affirmas, hęc facere quæ ab illis imperātur. Nōne tunc ō sapiētissime Thrasymache cōtingit iustū esse contrarium facere eius quod tu dicebas? Quod enim potentiorib. inutile est, subiectis quodammodo imperāt. Hic Polemarchus. Per Iouem, inquit, manifestissima hęc sunt ō Socrates. Ita prorsus si tu testis, inquit Clitopho, accesseris. Quid opus, inquit, est testibus? Ipse enim Thrasymachus cōfiteatur principes nonnunq; quæ sibi nō conducāt, imperare: quæ quidem perfici ab inferioribus, iustum sit. Nā facere, inquit Clitopho, quæ à principibus imperātur, iustum esse posuit ō Polemarche Thrasymachus. Etenim potentiori, inquit Polemarchus, utile ō Clitopho, iustū esse posuit. Hęc autē utraq; ponēs, confessus est rursus quandoq; potētiores quæ sibi utilia non sunt, inferioribus imperare. Ex his autē concessionibus sequitur, ut non magis quod potentiori utile q; quod inutile, iustū sit. Ad hęc Clitopho. Potētiori, inquit, utile hoc uocabat Thrasymachus quod sibi cōferre potētior extimarit, idq; agendū esse subiectis, atq; esse iustum. Sed Polemarchus, Non sic à Thrasymacho dictū est, inquit. Nihil inquā refert ō Polemarche. Quod si nunc ita dicit Thrasymachus, sic & nos accipiamus. & tu mihi dic ō Thrasymache, hoc ne est quod iustum dicere uolebas potentiori utile, scilicet quod ipsi utile uideatur, siue conferat, siue nō conferat? Ita ne? Minime, inquit. An uero tu me eum putas, qui aberrat, potentiolem uocare cū peccat? Existimabā, inquā, te sic dicere, quando principes nō esse omnino extra errorem, sed peccare quādoq; cōfitereris. Sycophanta profecto es in sermonibus Socrates. Siquidem circa ægrotantes aberrātem, statim medicū appellas, quatenus errat. Vel computatorem cū in ratione ponenda peccet, tum cum peccat, secundū hunc errorem. Sed ut existimo ita loqui cōsueuimus, quōd medicus & rationis supputator & grāmaticus errat. Arbitror tamen nullum istorū quatenus est id quod appellamus quenquā, peccare. Quare secundū exactam rationē, quādo & tu ad uiuū refecas, nullus artifex peccat. Quisquis enim peccat, deficiente scientia peccat, in quo sane nō est artifex. Quapropter artifex, uel sapiens, uel princeps nullus peccat tunc cū princeps est. Sed qui uis diceret & medicū peccasse, & principē peccasse. Huiusmodi igitur aliquid respondisse me tibi existimato. Illud uero exacta ratione dicendū, principē quatenus princeps est, nō peccare: non peccantem autē, quæ optima sibi sunt, imperare. Hoc uero ijs qui sub imperio eius sunt, faciendū est. Quamobrē ut à principio dicebā, iustū esse aio, quod potentiori cōducat, facere. Num tibi uideor ō Thrasymache sycophantæ instar calumniari? Et maxime quidē. Putas em̄ me excōposito, inquā, te ita interrogare aggressum, ut modo interrogabā? Atqui penitus, inquit, hoc noui. Sed nihil proficies. Neq; enim me tuæ latent insidiæ: neq; cum lateant, uim uerbis inferre ualebis. Minime hoc aggrederer

derer ô beate, inquam. Sed nequid tale rursus nobis accidat, distingue utrum principem & potentio rem dicas secundum uulgus, an secundum exactam rationem, quod & tu paulo ante dixisti: cuius utile, cum potentior sit, iustum est ut à subiectis efficiatur. Exactissima, inquit, equidem ratione imperantem dico. peruerte hæc tuis istis si potes cauillationibus Socrates. Equidem nulla in re abs te superior. neque enim poteris. Putas ne, inquam, adeo me furere, ut leonem tondere audeam, & Thrasymacho insidias tendere? Certe aggressus es, inquit, cum tamen nihil assequi possis. De his satis dictum fuerit, inquam. Sed mihi dicito. Qui recta ratione est medicus, quemadmodum paulo supra ipse dicebas, utrum pecuniarum cõquisitor, an ægrotantium est curator? Atque de eo dicas qui reuera sit medicus. Morborum certe curator. Gubernator autem, qui reuera sit gubernator, nautarum princeps est, an nauta? Nautarum princeps. Nihil existimo hoc esse faciendum, quod in nauis nauiget, nec nautam esse uocandum. Non enim propter nauigationem gubernator appellatur, sed propter artem ipsam nautarumque principatum. Vera loqueris.

Nonne istorum cuique aliquid utile est? Est prorsus. An non ad hoc tendit ars, ut quod utile sit cuique, inuestiget atque præbeat? Ad hoc ipsum. Nunquid unicuique arti est aliquid aliud utile, quam ut sit quam maxime absoluta? Quomodo istud interrogas? Quemadmodum si me rogares, an corpori satis sit esse corpus, an cuiuspiam alterius rei indigeat, responderem omnino indigere. Et propter hoc ars quidem medicinae nunc inuenta est, quoniam corpus debile & infirmum est, neque sibi sufficit. Ut ergo huic utilitatem afferat, ipsa ars est inuenta. Sed num tibi uideor uera dicere? Vera prorsus, inquit. Quid autem? ars ipsa medicinae, uel alia ars, per se quidem ita debilis sit, ut aliqua uirtute indigeat, quemadmodum oculi uisu, aures uel auditu, propter quod in ipsis opus sit aliqua arte quae inuestiget præbeatque quae ad hæc eadem conferant? Vtrum & in ipsa arte inest defectus aliquis, & indiget unaquaeque ars alia arte, quae ipsi quod utile, consideret, & illa item alia indiget alia, ita ut in infinitum procedatur? Vel quaeque sibi ipsa quod conducatur prospicit? Vel neque se ipsa neque alia indiget ad inuestigandum quod aduersus defectum eius conferat? Neque enim defectus, neque error ullus ulli arti inest. Neque decet arte utilitatem quaerere nisi illi rei cuius est ars. Ipsa autem integra & inuiolata semper est, quatenus quaeque tota & immaculata qualis est perseverat ipsa. Tu igitur illi ratione sincera & exacta considera, sic ne, an aliter se res habeat. Sic certe. Ergo nec medicina medicinae prospicit, sed corpori.

Ita est. Neque equestris, equestris, sed equis: neque alia ulla ars sibi ipsi, non enim indiget, sed illi cuius ars est. Sic apparet. Atqui ô Thrasymache præsumunt artes & dominantur illi, cuius sunt artes. Hoc ille quamuis ægre, tamen concessit. Nulla ergo scientia inquam utilitatem potentioris inquirat aut præcipit, sed imbecillioris, & eius cui imperatur ab ea. Neque hoc ille negabat, sed parabat ad hæc pugnare. Tunc ego alias his addens, nullus medicus inquam eo quod medicus est, medico conferre studet, aut in eo aliquid præcipit, sed ægrotanti. Est enim concessum, qui uere quidem medicus est, eum esse dominum corporum, non pecuniarum cumulatorem. Nonne id est concessum? Consensit. Nonne & exactum gubernatorem nauis nautarum principem esse, non nautam? Et hoc. Haud igitur gubernator talis ac princeps id inquirat & præcipit, quod ipsi gubernatori conferat, sed quod nautis qui ab eo reguntur. Hæc quoque ille ægre confessus est. Atque hic ego: Neque alius ullus inquam Thrasymache in aliquo principatu & facultate imperans, quatenus princeps est, quod sibi conferat, cogitat aut præcipit, sed quod subiecto conducatur, & quae dicit quaeque facit, cuncta ad illius utilitatem decoremque dicit & facit. Cum huc deuentum esset, omnibusque pateret definitionem iusti in contrarium decidisse, Thrasymachus non respondit quidem ut debuit, sed dicito inquit ô Socrates, est tibi nutrix? Quid nam? respondere inquam decebat magis quam talia quaerere. Quoniam inquit, te negligit, & oportet tibi nares non emungit, cum tamen indigeas, qui neque pecudum, neque pastoris cognoscis officium. Cur istud inquam? Quia putas, inquit, opiliones uel bubulcos pecudum, boium uel bonum considerare, pascereque & colere, ad aliud respicientes quam ad dominorum, & ipsorum utilitatem. Et illos qui in urbibus ut decet præsumunt, aliter ad eos qui sub illis sunt, existimas respicere, quam tanquam pastor ad oves: & aliud cogitare noctes atque dies, quam unde utilitas ad ipsos proueniat. Atque adeo procul ab iusto iustitiisque, & iniusto item & iniustitia, ut ignores iustitiam iustumque alienum esse bonum

num, ac reuera praesidentis & potentioris emolumentum, detrimentum uero proprium obedientis & subditi: iustitiam uero contra ignauis iustisq; hominibus dominari: qui autem parent, facere quae imperanti potentioriq; conducunt, illumq; obsequio beatum reddere, sibi autem ipsis non consulere. Considerare profecto sic decet o ignauissime Socrates iustum uirum omnino minus iniusto habere. Primum quidem in mutuis commercijs aliquid contrahunt iustus una atq; iniustus: in finienda societate semper minus reportare iustus q; iniustus reperietur. Cum uero in rebus publicis aliqua tributa conferenda sunt, iustus plus confert q; sui aequales, iniustus autem minus. Quando autem aliquid inde accipiendum est, iustus nihil iniustus multa reportat. Praeterea siquando magistratu quodam uterq; fungitur, si nulla alia iusto iactura contingit, haec saltem illi non deest, ut res domesticae deterius per negligentiam disponatur, ex publico autem nihil propterea quod iustus sit lucretur. Accedit ad haec quod domesticos & familiares sibi inensos reddit, cum illis obsequi nulla in re ultra iustum uelit. Iniusto uero omnia contra eueniunt. Dico autem quod & supra, ut praeter ceteris ubiq; lucretur. Huc ergo considera, si uis iudicare quanto magis conferat priuatim sibi iniustum esse quam iustum. Facillime autem discas, si ad extremam peruenis iniustitiam, quae iniuste agentem felicissimum efficit: eos contra qui afficiuntur iniuria, ac neminem iniuste laedere uolunt, infelicissimos. Est autem haec tyrannis, quae non paulatim, sed simul omnia aliena usurpat, & clam, & ui, & sacra & sancta, & priuata, & publica. Siquis uero in aliqua istorum parte deliquerit, deprehensusq; fuerit, mulctatur, & opprobrio subiacet maximo. Etenim sacrilegi, fures, latrones, surreptores, & omnino per singulas quasdam partes peccantes, ab huiusmodi criminibus nominantur. Sed postq; aliquis ultra huiusmodi rapinas pecuniarum, etiam ciues ipsos in seruitutem suam redegit, non iam tam probrosis notatur uocabulis, sed & beatus & felix uocatur, non a ciuibus suis tantum, uerum etiam ab omnibus qui eum audiunt nequitiam omnem adimpleuisse. Non enim ideo uituperant iniustitiam quicumq; eam uituperant, quod eam facere, sed quod perpeti metuant. Hoc igitur pacto o Socrates iniustitia omnibus suis partibus absoluta, robustius quiddam est, liberalius, & regalius, q; iustitia: utq; ab initio dicebam, id quod potentiori confert, iustum est: iniustum uero sibi ipsi utile est, & conferens. Haec cum dixisset Thrasymachus, abire iam mente conceperat, postquam quemadmodum balnei custos sermonem plurimum maximo cum impetu auribus nostris infuderat. Non tamen hoc permiserunt qui aderant, uerum coegerunt & permanere, & afferre eorum quae dixerat rationem. egoq; in primis uehementer rogabam: O beate Thrasymache quali sermone iacto abire festinas prius q; abunde uel doceas, uel discas sit ne hoc ut dicis, an secus. An forte putas paruam quaedam rem te aggressum esse definire: non autem rationem uitae, quam si quis nostrum acceperit, q; optime uiuat? An ego, inquit, putem istud aliter se habere? Videris, inquam, nullam de nobis curam suscipere neq; cogitare utrum peius uiuamus, an melius, id nescientes quod tu te scire affirmas. Sed o bone uir libenter hoc nobis ostende. Neq; enim male locaueris beneficium, quod nobis qui tot simus, contuleris. Dicam equidem quod sentio. Nequaquam mihi persuades, iniustitiam maius q; iustitiam lucrum afferre, etiam si omnis ei licentia praebatur, ut quaecumq; cupit efficiat. Esto iniustus aliquis, possitq; iniuriam facere uel furtim, uel ui, non tamen mihi persuades maius esse in ipsa iniustitia q; iustitia lucrum. Qua quidem in sententia non ego tantum fortasse, sed alius aliquis nostrum est. Persuade itaq; nobis beate uir non recte iustitiam pluris q; iniustitiam fecisse. Quomodo, inquit, amplius persuadebo, si his quae modo dicebam, non es persuasus? Quid nam ulterius faciam? An in animum tibi sermonem impingam? Minime, inquam, per louem. Sed hoc primum uelim ut dictis maneat: uel si quid immutare uis, hoc palam facias, ne ue nos decipias. Nunc autem uides Thrasymache ut superiora iterum resumamus, quod cum primo uerum medicum definisses agrotantium curatorem, deinde non ita sincere pastorem definiendum putasti, ut quatenus pastor est duntaxat custodiat. Imo pascere ipsam oues quantum est pastor arbitratus es, non ad ouium utilitatem, sed ad uoraginem potius, non tanquam pastorem, sed coniuuam qui uesci debeat, uel pecuniae studiosum qui sit uenditurus. Profecto pastoralis arti nihil aliud curae est q; ut id quod custodit, se optime habeat. Nam ipsi quatenus uera pastoralis facultas est, nihil deest quo minus sufficiens sit & optima. Sic ego putabam necesse esse nos confiteri, unumquemque principatum in eo quod principatus sit, nullius alterius bonum prospicere nisi eius quod sub illo sit, & ab

& ab eo curetur, siue priuatus sit siue publicus. Tu autem principes in ciuitatibus, qui uere principes sint, uolentes ne magistratibus fungi putas? Nequaquam, inquit, puto, sed certe scio. Quid uero, inquam ego, alios principatus, non ne nosti neminem uolentem accipere, sed praemium ex his requirere, quasi nulla sibi ex imperio tali, sed subiectis potius sit utilitas prouentura? Dic age, inquam, non ne quaslibet inter se artes diuersas ex eo dicimus, quod diuersam inter se habent potentiam? Neque enim uir felix praeter opinionem respondeas, ut aliquid perficiamus. Hoc ipso uidelicet alteram. An non utilitatem unamque propriam nobis aliquam praebet, & non communem cum alia? quemadmodum medicina quidem sanitatem, gubernatoria in nauigando salutem, alique similiter? Prorsus quidem. Nonne & pretium mercenariae? haec enim illius potentia. an medicinam tu & gubernatoriam eandem uocas? uel si quidem uelis absolutius definire atque distinguere quemadmodum statuisti, etiam si quis nauem gubernans sanus efficiatur, eo quod sibi nauigatio conferat, nihilo magis tamen ob hoc gubernatoriam ipsam, medicinam uocabis? Non certe. Neque etiam, ut arbitror, mercenariam, si quis mercenarius ipso ministerio sanus efficiatur. Neque hanc. Quid autem? Medicinam mercenariam, si quis medicus quaestum faciat? Minime. Nonne & utilitatem cuiuslibet artis propriam quandam esse concessimus? Esto. Si quam igitur utilitatem communiter nanciscuntur omnes artifices, patet quod communi quodam uno eodemque utentes, ex eo utilitatem huiusmodi nanciscuntur. Videtur. Dicimus autem artifices mercedem accipientes, utilitatem consequi ex eo quod mercenaria arte utuntur. Quid tum? Non igitur a sua arte cuique utilitas haec, scilicet praemij acceptio, prouenit. Sed si uolumus diligenter inquirere, medicina quidem sanitatem parit, mercenaria quaestum, & architectura aedificium, quaestuarium uero hanc secuta, mercedem, & reliqua omnes similiter. Suum porro quaeque opus perficit, & confert illi ad quod est inuenta. Si autem praemium ipsi nullum detur, non artifex utilitatem ab arte aliquam accipit? Nullam. An igitur neque etiam prodest tunc cum gratis operatur? Ego equidem existimo. Nonne igitur o Thrasymache sicut iam manifestum est, nulla ars nullusque magistratus sibi quidem utilitatem parit, sed quemadmodum in superioribus dicebamus, quod subiecto confert, paret & imperat, inferioris illius commodum semper non superioris inspicit? Ob haec itaque ego nuper o chare Thrasymache dicebam, neminem uolentem imperium suscipere, & alienorum malorum ultro emendationem aggredi, sed praemium quaerere, quoniam qui ex arte recte acturus sit, nunquam in suum agit commodum, secundum ipsius artis imperium, sed ad inferioris utilitatem. Quamobrem, ut uidetur, praemium ponendum est illis, qui libenter gubernaturi sint, seu argentum, siue honor, siue poena, nisi imperium capiant. Quomodo istud ais o Socrates? inquit Glaucos, Equidem duo praemia noui, mulctam uero quam dicas, & quomodo in mercedis parte ponas, non noui. Ergo optimorum, inquam, praemium ignoras, cuius gratia imperant optimi uiri, quotiens admittunt imperium? An te latet & ambitiosum esse & auarum probro haberi atque esse? Noui equidem, inquit Glaucos. Hac ergo de causa, neque pecunia, neque honore ducti, boni homines imperare uolunt. Neque enim aperte pecuniam magistratus praemium accipientes, mercenarij uocari uolunt: neque clanculum, fures. Neque rursus honoris causa. Non enim ambitiosi sunt. Oportet igitur necessitatem illis imponi & mulctam, si impellendi sunt ut uelint magistratum accipere. Quamobrem uidetur turpe haberi, ut quis sponte ad imperandum accedat, neque expectet necessitatem. Maxima uero mulctarum est, administrationi malorum subijci, nisi ipse acceperit reipublicae gubernaculum. Hanc utique poenam timentes, magistratus capere probi homines mihi uidentur, si quando capiunt: & tunc ad eos accedunt, non tanquam ad bonum aliquod, neque tanquam ex his uoluptatem aliquam accipientes, sed tanquam ad rem necessariam, cum neque melioribus, neque similibus se committere ualeant. Quippe si bonorum uirorum extaret ciuitas, in ea, ut arbitror, haud aliter non imperandi gratia pugnaretur, quam nunc certetur imperandi cupiditate: ibique pateret, reuera legitimum principem non sui ipsius sed eius qui sub ipso est, commoditatem respicere. Quare unusquisque qui non amens sit, potius eliget alium sibi prodesse, quam dum alijs ipse consulit, sese negotijs implicare. Hoc igitur ego Thrasymacho nullo pacto concedo, iustum quidem esse, potentioris utilitatem. Verum hoc deinceps considerandum, multo autem mihi maius uidetur esse quod nunc Thrasymachus dicit, cum iniusti

uitam

uitam meliorem uita iusti esse affirmet. Tu itaq; ô Glauco, utrum istorum tanquam uerius eligis? Iusti, inquit Glauco, uitam potiore existimo. Audisti, inquam ego, quot paulo ante iniustæ uitæ bona Thrasymachus numerabat? Audiui equidem, inquit. Nō tamen assentior. Vis ne illi mōstremus siquo modo possumus, uera eum minime dicere? Quid ni uelim? inquit ille. Si orationem contrariam orationi illius obijcientes, quasi comparatione quadam proposita, enumeremus quot insuper bona qui iustus sit cōsequatur, ac ille rursus cōferat sua, oportebit ut tertius aliquis enumeret iterū meriaturq; bona, quotcunq; utriq; in utroq; collegimus. atq; ita iudicibus quibusdam altercationem hanc dirimentibus opus erit. Sin autem quemadmodū nuper cœpimus, alternis concessionibus adductis in mediū rem ipsam discutiamus, oratores ipsi nos simul & iudices erimus. Sic, inquit, omnino est. Vter tibi modus magis placet? Iste, inquit. Age igitur, ô Thrasymache, responde nobis à principio. Affirmas tu quidem extremam iniustitiam extrema iustitia utiliore esse? Affirmo equidem, & rationem attuli. Quid ad hoc? Nunquid istorum unum uirtutem, alterum uitium uocas? Quid ni? Nōne iustitiam quidem uirtutem, iniustitiam autem uitium? An istud fateri uir lepide mihi cōuenit, qui iniustitiam prodesse dicam, iustitiam minime? Quid ergo? Cōtrarium. An forte iustitiam uitium appellabis? Nō, sed ualde generosam stultitiam. Iniustitiam ergo nequitiam uocas? Ne istuc quidem. At bonū consilium sagacitatemq;. Num iniusti uiri Thrasymache, prudentes ac boni esse tibi uidentur? Quicunq; uidelicet ciuitates iniuria afficere possunt, & nationes sibi subijcere. Tu autē me fortasse loqui putas de his, qui loculos clanculū surripuerint, profunt & hæc quidem, si lateāt, sed æstimatione digna nō sunt. Imō quæ paulo ante dicebam, plurimi faciēda. Equidem quod uis intelligo. Sed admodum miror, si in parte uirtutis & sapientiæ iniustitiam ponas, in cōtrarijs uero iustitiam. Omnino sic pono. Durius hoc iam, ô amice, neq; amplius inuētū facile quod quis dicat. Si enim cōducere quidem iniustitiam posuisses, uitium tamen uel turpe quoddam esse ipsam cōfessus esses, quemadmodū alij quidam, aliquid ad hæc secundū ea quæ existimantur dicere possemus. Nūc autem perspicuum est dicturum esse te, & pulchrum & robustum quiddam iniustitiam esse, cæteraq; illi daturum omnia, quæ nos iustitiæ tribuimus: quando quidem & in uirtute, & in sapientiā ponere eam non dubitasti.

Alia falsa iustitiæ definitio

Confutatio eius definitionis

Verissima profecto uaticinaria. Non tamen desistendum est inquirere disputando, quo ad te putem quæ cogitas dicere. Mihi nanq; uideris Thrasymache, in præsentia minime cauillari, sed quæ tibi uera uidetur, afferre. Quid tua refert, siue id uideat mihi, siue non uideatur, cum rationem meam nō confutes? Nihil certe. Sed hæc præterea mihi responde: An iustus uideatur tibi plus iusto habere uelle. Nullo pacto. Non enim urbanus esset ut nunc & simplex. Quid autem? plus ne iusta actione? Neq; iusta etiam actione. Iniusto autem utrum dignum putaret plus habere, idq; iustum existimaret, uel contrā? Existimaret utiq; dignumq; putaret, sed nō posset. Atqui ego istuc non interrogo, sed utrum iusto quidem plus habere, neq; dignum putet, neq; uelit iustus: iniusto autem contrā. Sic est profecto. Quid autem iniustus? An æquum censet plus habere & iusto & actione iusta? Quid ni? cum omnibus plus habere se dignū existimet.

Num igitur & iniusto homine iniustaq; actione, iniustus plus habebit, & certabit ut in habendo omnes exuperet? Vera hæc sunt. Sic itaq; dicimus. Iustū quidem simili nō plus habere uelle, plus autem dissimili: Iniustum uero utroq; plus accipere uelle. Recte dixisti. Atqui prudens & bonus, iniustus ipse est: iustus autem, neutrum. Recte & illud. Ergo prudenti & bono similis est iniustus, iustus autem minime. Quid obstat, inquit, quominus qui talis talibus quoq; similis sit: qui uero non talis, similis non sit?

Ais belle. Talis igitur est uterq; ipsorum, quales hi quibus similis est. Et quid aliud? Sit ita fanè, sed dicas Thrasymache, utrum musicum aliquem uoces, aliquem uero non musicum. Equidem. Vtrum istorum prudentem, utrum imprudentem? Musicum fanè prudentem, expertem musicæ imprudentem. Nōne in quibus prudentē, in eisdem & bonū: in quibus imprudentem, & malū? Nempe. Eodemq; pacto de medico dicemus? Eodem. Videtur tibi uir optime, cum musicus uir lyrā tēperat, uelle in intentione & remissione chordarū, musicum uirū exuperare, uel dignum putare, ut eo plus assequatur? Minime. Expertē uero musicæ superare contendit? Necessè est. Quid

medicus

medicus: in cibo aut potu dices ne plus affici, quam aut medicus alter, aut res ipsa cupit? Nequaquam. Plus autem quam medicinae artis imperitus? Proculdubio. Vniuersas denique contemplare scientias & inscitias, si quis tibi uideatur, qui quidem scientiam habeat, plus sumere uelle uel dicendo, uel faciendo, quam alter sciens, non autem eadem ad actionem eandem quae & ille qui ipsi similis est. Fortè sic se res habeat, necesse est.

Quid autem indoctus: nonne plus docto sibi assumere uellet, atque etiã indoctor? Fortasse. Sed doctus, nonne sapiens? Concedo. Sapiens autem, nonne bonus? Et isthuc etiã. Bonus ergo & sapiens nõ uolet plus sibi quam sui similis uendicare: plus tamen quam dissimilis & contrarius uolet. Videtur. Malus autem & indoctus tam simili quam dissimili sibi plus arrogabit. Apparet. Nonne iniustus Thrasymache, plus usurpare contendit, quam uel similis, uel dissimilis? An ita dicebas? Dicebam equidem, Iustus autem simili quidem non plus uolet, sed dissimili. Fateor. Est itaque similis, iustus quidem sapienti & bono, iniustus autem & malo & inscio. Apparet. Atqui concessimus, talem utrunque esse qualis sit is cui similis est uterque. Concessimus plane. Iustus itaque nobis bonus esse sapiensque apparuit: iniustus autem indoctus et malus. Hec omnia concessit Thrasymachus, nõ tamen ea facilitate qua ego nunc refero, sed uix atque pertractus plurimo cum sudore: erat quippe tunc aetas. Et uidi ego tunc primum, quod nunquam antea uideram, erubescens Thrasymachum. Cum igitur constitisset iustitiã & uirtutem esse & sapientiam, iniustitiam uero uitium & inscitiam: Maneat, inquam, hoc ita nobis. Dicebamus autem ualidum ac potens quiddam iniustitiam esse. Nonne meministi Thrasymache? Memini equidem, inquit. Sed mihi quae nunc dicis, non placent: habeoque aduersus ea quae dicam, quae si adducerem, certe noui te esse dicturum me concionari. Quare aut sine me dicere quae uelim: aut si tu uis interrogare, interroga. Ego autem tibi ueluti aniculis fabellas narrantibus, assentiar, & annuam, & abnuam. Nullo pacto praeter sententiam tuam. Ut tibi in omnibus gratificer, postquam non finis loqui, an quid aliud uis? Nihil per Iouem, si istud feceris, sed facito: ego autem interrogabo. Interrogam iam. Hoc interrogo nunc quod & paulo ante, ut ordine suo in sequenti sermone consideremus quomodo se iustitia aduersus iniustitiam habeat. Dictum enim est potentio rem atque robustiorem esse iniustitiam quam iustitiam. Nunc autem quid noui affers? Si quidem sapientia & uirtus est iustitia, facile, ut arbitror, apparebit robustius esse quam iniustitia, quando quidem iniustitia inscitia est, nec ullus hoc ignoraret. Verum non ita simpliciter agere cupio, sed hac uia considerare. Ciuitatem ne aliquam affirmares iniustam esse? & alias ciuitates uelle iniuste in seruitutem redigere, seruasque sub se multas habere?

Cur non? Immo uero hoc summopere faciet illa quae praestantissima erit, & quae ad extremam peruenerit iniustitiam. Intellego equidem quod tua haec erat oratio. Sed hoc circa istam considero, utrum haec quae praestantior sit ciuitas ciuitate, absque iustitia haec sit potentiam habitura, uel necesse sit ut habeat cum iustitia. Siquidem, ut tu paulo ante dicebas, iustitia ipsa sapientia est, necesse est cum iustitia. Sin autem ut ego, sine iustitia.

Responsionibus tuis o Thrasymache, ualde delector, quoniam non modo annuis & abnuis, sed & praclare respondes. Ut tibi gratum faciam. Facis tu quidem bene. Sed in hoc quoque gratificare mihi, & dicito. An censeres ciuitatem aliquam uel exercitum, seu latrones, siue fures, uel alium quemuis coetum hominum iniuste aliquid unã aggredientium, perficere posse quicquam, si iniuria inuicem se affecerint? Nequaquam. Quid autem si ab iniuria abstinuerint? Nonne magis? Prorsus. Seditiones namque Thrasymache, iniustitia, inimicitias, contentionesque parit: Iustitia uero, concordiam & amicitiam. Nonne. Esto, ne à te dissentiamus. Bene agis uir optime. Sed mihi & hoc dicito. Si hoc iniustitiae opus est, ubicunque insit odium gignere, nonne inter liberos & seruos si fuerit, efficiet ut inuicem odia atque contentiones exercent: nulloque pacto possint aliquid ex communi concordia facere? Omnino. Quid autem? Si inter duos haec sint, nonne dissentient inter se, insequenturque odij, & inimici erunt & sibi & iustis? Erunt sane. Sin autem in uno insit, o mirifice uir, iniustitia, nonne ipsius potentiam dissipabit? Vel nihil minus habebit? Nihil minus habeat. Nonne talem aliquam uim habere uidetur, ut cuiuscunque insit, siue ciuitati, siue genti, siue exercitui, siue alteri cuilibet, primo quidem impotens reddat id cui inest aliquid secum agendi, propter dissensionem atque discordiam: de

inde inimicum efficiat ipsum & sibi, & contrario cuiuslibet, atque iusto? Nonne ita? Ita? Atqui & in uno si fuerit, hæc eadem faciet omnia quæ ad naturam suam sequuntur. Primum quidem impotentem agendi eum reddet, quum secum ipse dissentiat, neque sibi meti constet. Deinde & sibi & iustis faciet inimicum. An non? Certe. Iusti autem, o amici, sunt & dei. Sint. Ergo deis inimicus erit Thrasymache, uir iniustus: iustus autem, amicus. Explere Socrates pro libidine, orationis epulo. Non enim tibi aduersabor, ne istos mihi infensos reddam. Age itaque, reliqua conuiuij adhibe, quemadmodum paulo ante respondens. Constat profecto sapientiores, meliores, potentioresque ad agendum, iustos esse: iniustos autem ne inuicem quidem tractare quicquam posse. Verum quod dicimus ualidissime, in commune simul aliquid cõficere illos posse qui omnino iniusti sunt, haud omnino uerum est. Non enim abstinere inuicem ab iniuria, si profus iniusti essent. Sed liquet in ipsis esse iustitiam quandam quæ ipsos ita afficiat, ut se inuicem lædere nolint simul atque alios, per quam agunt quæcunque agunt. Impulsi autem sunt ad iniuste agendum iniustitia, cum semimali essent. Nam qui ad summum nequitiae & iniustitiae perueniunt, perficere omnino nihil possunt. Hæc quidem quod ita se habeant, non autem ut tu supra ponebas, intelligo. Vtrum autem & melius uiuant iusti quam iniusti, & feliciores sint: quod quidem postea considerare proposueramus, considerandum est. Et, ut mihi quidem uidetur, hoc ex his quæ diximus, sequitur. Sed tamen melius considerandum. Non enim de re quadam uili spernendaque, sed quonam modo uiuendum sit, habetur oratio. Considera iam. Ecce considero. Dic igitur, opus ne equi tibi aliquid esse uidetur? Mihi quidẽ. Num hoc quidem diceres, & equi & alterius cuiuslibet opus, quod uel solo illo, uel maxime quis expleret? Haud intelligo. Attende. sic forte intelliges. Alia ne re quam oculis uides? Minime. Quid uero? alia ne audires quam auribus? Nequaquam. Ergo hæc horum opera recte diceremus. Recte. Posses ne gladio, & scalpello, & multis alijs, uitis palmites amputare? Quid nisi? Veruntamen non ita commode ut falce ad usum hũc fabricata. Est ut dicis. Ergo nonne hoc istius opus esse dicemus? Dicemus profecto. Existimo melius te nunc tenere, quæ paulo ante dicebam, quum interrogarem an id cuiusque opus esset, quod uel solo illo, uel melius quam cæteris efficitur. Intelligo iam. Idque mihi cuiusque opus esse uidetur. Nonne & uirtus tibi esse uidetur, cui aliquod opus adscribitur? Reuertamur igitur ad priora. Oculorum dicimus esse opus aliquod? Certe. Ergo nonne & uirtus oculorum est? Et uirtus. Et aurium opus? Et aurium. Est ergo & uirtus. Est. Nonne de reliquis omnibus eodem modo dicendum? Eodem. Nunquid oculi opus suum pulchre aliquando exercent, uirtutem propriam non habentes, sed pro uirtute uitium? At quomodo? Cæcitatem namque fortasse pro uisu dicis. Quæcunque illorum sit uirtus, nam ad præsens non id quero, sed utrum propria uirtute recte suum opus exercent, uitio uero non recte. Vera loqueris. Nonne & aures sua priuata uirtute male suum opus exercent? Male. Idem ne sentimus de reliquis omnibus? Idem. Age & hæc præterea contemplare. Est ne animæ aliquod opus, quod nulla re alia faceres, ueluti curare, imperare, consulere, & alia generis eiusdem? Nunquid hæc alteri rei quam animæ iure tribuere possemus, diceremusque ipsius propria esse? Nulli alteri. Quid autem ipsum uiuere? An non animæ opus esse dicemus? Maxime. An non & uirtutem quandam animæ esse dicimus? Dicimus. Nunquid anima quandoque, o Thrasymache, propria uirtute priuata opera sua bene explebit? Vel nullo modo poterit? Nō poterit. Necessè est igitur malam animam male imperare atque curare, bonā uero hæc omnia bene facere. Necessè. Concessimus ne uirtutē animæ iustitiā esse, iniustitiā uitium? Cōcessimus. Iusta ergo anima iustusque uir bene uiuet, iniustus autem male. Ita secundum rationem tuam apparet. Qui autem bene uiuit, beatus est & felix: qui male contra. Quid nisi? Igitur iustus felix est, iniustus miser. Sint. At miserum esse nō prodest, prodest autem esse felicem. Proculdubio. Nunquam igitur o beate Thrasymache, conductibilior erit iniustitia quam iustitia. His epulis crassatus fueris in Dionysijs, o Socrates. Apud te quidem comedi Thrasymache, postquam mitior mihi effectus es, difficilisque esse cessasti. Non tamen abunde uesci contigit, atque id mea quidẽ causa potius quam tua. Nam quemadmodum epularum auidiore homines incontinentesque rapiunt semper quodcun-

eunq; in conuiuio superfertur, gustantq; illud antequam prioribus dapibus satis uescantur: ita & ipse, ut mihi uideor, prius quam inuenirem quod principio fuit propositum, quid ipsum uidelicet iustum sit, eo prætermisso ad considerandum me contuli, utrum prauitas sit & inscitia, siue sapientia uirtusq;. Ac postremo incidente oratione illa quæ asserebat, conducibiliorem iniustitiam esse quam iustitiam, non me continui, quin ab illo ad hoc descenderem. Quapropter mihi in præsentia ex hac disputatione contingit, ut nihil norim. Quando enim iustum qui sit ignoro, nullo pacto sciam, uirtus ne sit an contra, atq; utrum qui id possidet, beatus sit uel non beatus.

ARGUMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI
in secundum dialogum De iusto.

SECUNDVS Dialogus à trina exorditur diuisione bonorum. Bonum profecto idem est atque expetendum. Expetimus autem aliquid sui ipsius gratia tantum, ut uoluptates & gaudium. Aliquid alterius solum gratia, qualia quæcunque laboriosa sunt. Aliquid & gratia sui, & aliorum quæ inde sequuntur, ceu cognitionem ac prosperam ualitudinem. Iustitiam uero dicit, cum aliorum ex ea sequentium, tum uel maxime sui ipsius gratia expetendam. Sed antequam de iustitia perfecte quicquam definiatur, Glauco, quæ prætermissa sunt à Thrasymacho, pro iniustitiæ patrocini copiosius elegantiusq; prosequitur. Adde & modestius. Ait enim, non quia ita sentiat, sed ut prouocet Socratem ad iustitiam acrius defendendam, iniustitiam se laudaturum. Similia quædam habemus & in Gorgia. Post eum Adimantus, & primum pro iustitia uerba facit, præmia illi & humana tribuens & diuina. Vbi notabis religiosa quædam mysteria poetarum. Deinde nonnulla pro iniustitia adducit in medium, personam uidelicet & Socratis & Thrasymachi referens, addens etiam se non iustitiam uituperare uelle, sed quodammodo Socratem irritare. Optat autem laudes audire iustitiæ, quæ non ab externis, sed ab intrinseca iustitiæ natura ducantur, quales afferri ab alijs non consueuerint. Tu uero animaduerte non temere Platonem multa hic rursus ad poetas sacerdotesq; pertinentia posuisse. Ostendit enim in his sepe à poetis, sapius à malis sacerdotibus peccandi licentiam prouenire. Vbi gentium superstitiones irridet. Præterea haud ab re in his libris omnium sibi charissimis charissimas sibi personas inseruisse, Glauconem Adimantumq; fratres eius, patremq; Aristonem. Rursus Socratem nihil in omni eius uita propensius contemplatum, quam seclusis externis affectibus, quidnam sit, quidue faciat uirtus ipsa, uitiumq; in animo. Quod quidem & sponte & prouocatus deinceps de iustitia & iniustitia demonstrabit. Sed ego hic iniuste nimium prætermisi mirum illud iustitiæ præmium ex Musei mente adductum, perpetuam inquit ebrietatem. Quod quidem Musæus accepit ab Orpheo, id ipsum per Dionysii sacra significante. Hoc illi prophético simile: Inebriabor ab ubertate domus tuæ. Ebrietas ergo sit duplex. Altera quidem sub luna, Lethæo inducta potu: per quam anima extra se posita, & infra se posita obliuiscitur diuinorum circa terrena delirans. Altera uero super lunam neptæarea prouenit potione, per quam animus extra se positus, supra se positus, morborum mortalium obliuiscitur: suspiciensq; diuina quasi primo illorum splendore caligat: siue potius saporem gustans nouo quodam calore è priori habitu permutatur. Mox uero perspicue cernit gustatq; salubriter, immo uero nutritur. Profecto idea diuina per quam factus est animus, redeunt illabatur animo, ceu gustui sapor. Ab eo primum suauiter si quid alienum est diluit. Deinde penitus implet, magisq; implendo delectat. Tertio redigit in seipsam inestimabili uoluptate perfundens. Vbi animus ex anima primum factus est intellectus, ex intellectu denique deus. Neq; ulterius sicut prius sapit, neque quæ prius, sed sapit aliter atque alia. Et quemadmodum apud nos imaginatio uehemens mouet formatq; corpus, ita & ibi corpus subiectum animæ sensusq; eius à potentissima cogitatione mentis mouetur protinus & formatur, adeo ut ineffabili dulcedine mentis mirabiliter & sensus dulcescat & corpus. Sed iam ad iustitiam reuertamur. Hanc Socrates tanquam disputationis suæ finem atq; obiectum, per singula querens, quia difficile inueniretur in animo, prius querit in ciuitate, tanquam in ea manifestiorem futuram, ut per hanc demum animi iustitiam manifeste definiat. Vt autem iustitiam in ciuitate considerare queat, constituit ab initio ciuitatem, dicens primo quæ sit eius origo, scilicet indigentia mutua. Deinde quæ materia, scilicet res artesq; necessaria. Postremo quæ forma, uidelicet regula uictus, legitimaq; gubernatio. Et uideto quantum laudet uitam sobriam, quantum uituperet delicatam atque luxuriosam. Illa quidem sana atq; sufficiens, hæc autem insana & indigens plurimorum. Deniq; quum ob hanc nascatur bellum, opus est in eiusmodi ciuitate militibus. Quapropter ob diligentem militaris artis institutionem descendens, quot necessaria sint militi strenuo & custodi patriæ, accurate prosequitur. In omnibus uero memento, neminem ad diuersa aptissimum nasci posse. Ideoq; nullum diuersas artes exercere debere. Præsertim cum ex alterius opere, opus impediatur alterius. Oportere & unumquemq; artem suam statim a puero & per omnem uitam continue exercere. Præterea militem patriæ custodem talem & nasci & educari